International Journal of Kannada Research 2020; 6(1): 35-38

International Journal of Kannada Research
www.kannadajournal.com

ISSN: 2454–5813
IJKR 2020; 6(1): 35-38
© 2020 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 22-11-2019
Accepted: 24-12-2019

ವೀಣಾ ಎಲ್.ವೈ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ – ಹಂಪಿ
ಬಳ್ಳಾರಿ

ಡಾ. ಎಸ್. ಬಿ. ರಾಠೋಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಎಸ್. ಎಸ್. ಕಲಾ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ
ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ,

Corresponding Author:
ವೀಣಾ ಎಲ್.ವೈ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ – ಹಂಪಿ
ಬಳ್ಳಾರಿ

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ವೀಣಾ ಎಲ್.ವೈ, ಡಾ. ಎಸ್. ಬಿ. ರಾಠೋಡ

ಒಂದು ಸಮುದಾಯವು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮುದಾವು ತನ್ನದೇ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡದೇ ಏಣಿಶ್ರೇಣಿಕೃತ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ಮೂಲ ಹರಪ್ಪ ಮಹೆಂಜೊದಾರೋ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಮಾಜವಾಗಿದ್ದರು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಡೀ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ತನ್ನದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅಭ್ಯಯಿಸಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆಕರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದರದೇ ಆದ ಆಯಾಮಗಳಿವೆ. ಕೃತಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಲೇಖಕನ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಧೋರಣೆ, ಕೃತಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು, ಅದರ ಕಾಲಘಟ್ಟ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಕಾವ್ಯವಾಗಲಿ, ಲಾವಣಿಗಳಾಗಲಿ, ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಥನ ಕಾದಂಬರಿ, ಲೇಖನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಯಾವುವು. ಹಾಗೂ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಗೆದ್ದಿವೆ, ಯಾವುವು ಸೋತಿವೆ ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮುಖ್ಯ. ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬಿಂಬಿತ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕಾರಣ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದೊಂದು ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದೇ ರೀತಿ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ ಅದರೊಳಗಿನ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿಯೇ ತಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಲೇಖಕ ಪ್ರತಾಪ್ ಚಟ್ನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ‘ತಿಳ ತಿಣಜಾಜ ಛಿಟಿಟಿರಿಚಿಡಿಚಿ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಹೇಳುವಂತೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾದ ಬುದ್ಧನ ತಾತ್ವಿಕನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ತಳಸಮುದಾಯಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜೀವನಶೈಲಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಇದೆ. ಲೋಕಾಯತ, ನಾಥಪಂಥ, ಚಾರ್ವಾಕರು ಹೇಳುವಂತೆ ಇತರೆ ತಳಸಮುದಾಯಗಳು ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ಏಕರೂಪವಾದುದಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ಬಹು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದಲ್ಲ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಹೊಸ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು.

ಹೀಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು.

೧. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ/ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನೆಲೆ

೨. ಸಾಮಾಜಿಕ/ಚಳವಳಿ ನೆಲೆ

೧. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ/ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನೆಲೆ: ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ,

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ಮಹಿಳಾ ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗೆ ಮಹತ್ವದ ದನಿ ಅಡಗಿದೆ. ದಲಿತ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೊಲೆಯ, ಮಾದಿಗ, ಲಂಬಾಣಿ, ಭೋವಿ, ಕೊರಚ, ಕೊರಮ ಹಾಗೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಜನಾಂಗಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯ ಮತ್ತು ಮಾದಿಗರ ಸಂವೇದನೆ, ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯದಲ್ಲಿ ಬಿ. ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ್ ಅವರ 'ಗತಿ' ಕಾದಂಬರಿ ಸೇರಿ ಅವರ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಕವಿ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಆತ್ಮಕಥನ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಸಮಾಜದ ಗ್ರಹಿಕೆಯೇನು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಏನು ಹೇಳ ಬಯಸುತ್ತಿವೆ. ಲೇಖಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಹೇಗೆ ಕಾಣಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತದರ ಸ್ವರೂಪ ಕುರಿತಂತೆ ಇಂದಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾಲದ ಚಿಂತಕರು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಕೂಡ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕರು ಅವರು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕೆಂದೆನಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರ ಎರಡೂ ಕೂಡ ಅಡಗಿರುತ್ತವೆ. ರೂಪ್ಲಾ ನಾಯಕ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 'ರಂಗು ರಂಗಿನಬಂಜಾರ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಕಾಯಕ ಕಸುಬಿನ ಬಗೆಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮುಖ ಚಲನೆಗಿಂತ ಜನಾಂಗದ ಇಳಿಮುಖ ಚಲನೆಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖ ಚಲನೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕಖವಾಗಿಯೇ ನೋಡಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅದರೊಳಗಡೆಯೂ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬಹುದು. ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿತವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ತಿರಸ್ಕಾರವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ನಾವು ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವಾಗ ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿಲುವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಆಯಾಮದೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ. ಈ ಧೋರಣೆ ನೀಡಲು ಕಾರಣಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೂಡ ಶೋಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಒಳಾಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನಮ್ಮದೇ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಕೂಡ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಠೋಡರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬರೇ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಸ್ತುತವಾದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಡಾ. ಪಿ. ಕೆ. ಖಂಡೋಬಾ ಅವರು 'ಲಂಬಾಣಿಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಕೃತಿಯು ಸಮುದಾಯದ ಜನಪದೀಯ ಕಥನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ಅವರದೇ ಮತ್ತೊಂದು 'ಲಂಬಾಣಿ ಗೋತ್ರಗಳು ಮತ್ತುಶಾಸ್ತ್ರಗಳು' ಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಸಮುದಾಯದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಚರಣೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹಭಿನ್ನತೇ ಏನಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬಲೇಖಕ ಒಂದು ಕೃತಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಂದುಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು.

ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹುಡುಕಾಟದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾತ್ವಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಓದುಗ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವರದೇ ಆದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಇಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಹಿಂದೆ ಹೇಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಿಂತ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಾವರಣದಂತೆಯೂ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಸೃಜನತ್ಮಕವಾಗಿ ನೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ರಾಜಕೀಯ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಟ್ಟು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತುವಿಕೆ ಲೋಕಾಯತ, ನಾಥಪಂಥ, ನಿರಾಕಾರ ವಾದಗಳೊಡನೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ತತ್ವದರ್ಶನದೊಡನೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಮುದಾಯ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಹೋದ ಜನಾಂಗ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ವಿಲೀನಗೊಂಡ ಜನಾಂಗ ತನ್ನ ಮೂಲ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದೆ.

'ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರರು' ಎಂಬ ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವಾಣಿಯಂತೆ, ತನ್ನಮೂಲ ಇತಿಹಾಸವನ್ನುಮರೆತಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲೋತ್ತರ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರನ್ನೆ ಪವಾಡ ಪುರುಷನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀ ಸೇವಾಲಾಲ್ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ ಆದರೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಮೌಢ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯಿಂದ ಅವರು ಪವಾಡ ಪುರುಷರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೆಗ್ಗುರುತಿನ ಅಳಿವಿಕೆಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಅಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಲೇಖಕರನ್ನು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಸಮುದಾಯೇತರ ಜನಾಂಗದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಲೇಖಕರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲಾಗದು. ಅದು ನಿಷ್ಪಕ್ಷವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿಯೇತರ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಹಿತ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಬಲ್ಲದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ಹಲವು ಆಯಾಮ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನ ಆಲೋಚನ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ

ಗುರುತಿಸಿದಾಗಲೇ ಅದು ತನ್ನದೇ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

2.ಸಾಮಾಜಿಕ/ಚಳವಳಿ ನೆಲೆ: ಸಮುದಾಯ, ಒಂದು ಜನಾಂಗ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಮೊದಲು ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪಠ್ಯ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಿವೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನದೇ ಪರಂಪರೆ ಸಂಕಥನದೊಳಗೆ ರೂಪಿತಗೊಂಡು, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಹಲವು ಪ್ರಬೇಧಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪಿತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಒಂದು ಆಯಾಮವಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಅನಂತರ ಆತನ ಪಠ್ಯದ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಳವಳಿಗೆ, ಒಂದು ಸಂಘಟನೆ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು, ಅದಕ್ಕೊದಗುವ ಬೆಂಬಲವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸೇವಾಲಾಲ್ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಕಥನದ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಮುದಾಯದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಲಕ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟದ ಆಯಾಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮುದಾಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಮಾಡುವ ಹೋರಾಟಕ್ಕು, ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು ಮಾಡುವ ಮಾಡುವ ಹೋರಾಟಕ್ಕು ಭಿನ್ನ ನೆಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಆಚೆ ನಿಂತು ನೋಡುವ ವಿಮರ್ಶಾ ನೆಲೆಕಾರರ ಆಲೋಚನೆಯು ಬಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೋರಾಟದ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.ಹೋರಾಟದ ಆಯಾಮಗಳು ಬೇರೆ, ಆದರೆ ಇದನ್ನೆ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಕಥನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಕೃತಿಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಸಮುದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲಕ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಸಮುದಾಯದ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಮಾನದಂಡದ ಮೂಲಕ ಸಂಕಥನ ರೂಪಿಸುತ್ತ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಲಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಒಳನೋಟಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಸಮಕಾಲೀನ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಜಾತಿ ಕಾರಣದ ಶೋಷಣೆ, ಅದರೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯತೆ ಇನ್ನಿತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿರುದ್ಧವು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.ಇದಕ್ಕೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.ಬಹುತೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿವೆ, ತಮ್ಮದೇ ಸಂಕಥನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠಗೊಳ್ಳುವುದು ಚಿಂತನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟತೆ ಬೇಕು. ಡಾ.ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಠೋಢ ಅವರ 'ಬಂಜಾರಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಥನ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಲಂಬಾಣಿಸಮುದಾಯವನ್ನುವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರುಮೂಲತಹ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವರು ರಾಜದಂಡಹಿಡಿದು ಈ ದೇಶ ಆಳಿದವರು ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆಹೇಳುತ್ತಾರೆ.ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಲಂಬಾಣಿಸಮುದಾಯ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು, ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅನೀತಿಯ ವಿರುದ್ದ ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಕರಾರುಗಳಿಲ್ಲವಾದರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವಾಗ ರಾಠೋಡರ ನಿಲುವು ದ್ವಂಧ್ವವಾಗಿದೆ.ಇವರು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ್ದಾರೆ ಹಾದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇವರ ಮೂಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.ಇಂದಿನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇನು ಎನ್ನುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಜಾತಿ ಪರಂಪರೆಯೊಳಗೆ ಇವರ ಮೂಲಕಸುಬಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರುತುವಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಕಥನವು ಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಗವಾಗಿದೆ.ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.ಇಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರವಾದರು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡುವುದು ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.

ಸಮುದಾಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಅದರ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು.ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.ಭಿನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂತ ಕಾಲವನ್ನು ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ಪೂರ್ವ ನೆಲೆಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯೊಳಗೆ ದಾಖಲಿಸುತ್ತ ಸಮುದಾಯದ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತ, ಟೀಕಿಸುತ್ತ ಜೊತೆಗೆ ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಚಿಂತನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಹಿಚಿಣಚಿಡಿ ಛಿ಼ಚಿಣ಼ಜ – ತಿ಼ಠ ತಿ಼ಜಿಹಿಜ ಛಿಟಿಟಿಡಿಚಿಡಿಚಿ (ಟಚಿಟಿಟಿಜಿ ಡಿಣ಼ಛಿಟಿಛಿಚಿಣಾಟಿ, ಟಿಚಿ಼ಚಿಡಿಚಿ಼ಣಡಿಚಿ)

೨. ಡಾ.ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಠೋಡ – ಬಂಜಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಥನ (ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ೨೦೧೫)

೩. ರೂಪ್ಲಾ ನಾಯಕ್ – ರಂಗು ರಂಗಿನಬಂಜಾರ
೪. ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ. ಖಂಡೋಬಾ – ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಥನ (ತೇಜಸಿಂಗ್ ರಾಠೋಡ ಮೆಮೊರಿಯಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ೧೯೮೮)
೫. ಪ್ರೊ.ಕೆ.ಎಂ. ಮೇತ್ರಿ (ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು) – ಬುಡ್ಗಜಂಗಮ್ ದರ್ಶಿನಿ (ಕನಾಟಕ ಬುಡ್ಗಜಂಗಮ್ ಸಂಘ ಪ್ರಕಾಶನ, ೨೦೦೫)
೬. ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ.ಖಂಡೋಬಾ – ಲಂಬಾಣಿ ಗೋತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು (ಸಂಗೀತ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗ, ೨೦೦೨)
೭. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ – ಸಿಂಧೂ ನಾಗರೀಕತೆ (ಚಿಂತನ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೫)
೮. ಎಸ್.ಎಸ್.ಹೀರೇಮಠ್ – ಲೋಕಾಯತ ದರ್ಶನ (ಸಮತಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಕೊಟ್ಟೂರು, ೨೦೦೬)
೯. ಡಾ.ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎ.ಎಸ್.ಪ್ರಭಾಕರ(ಸಂಪಾದಕರು) – ಬುಟಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ (ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹಂಪಿ, ೨೦೦೪)
೧೦. ಬಿ.ಎಚ್.ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನಾಯ್ಕ – ಶ್ರೀಸೇವಾಲಾಲ್ ಚರಿತ್ರೆ (ಯೋಗೇಶ್ವರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ೨೦೦೨)
೧೧. ಡಿ.ಡಿ.ಕೋಸಂಬಿ – ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕತೆ (ಚಿಂತನ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೧)
೧೨. ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ – ಊರು ಕೇರಿ ಆತ್ಮಕಥನ
೧೩. ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತ ನಾಯಕ್ _ ಗತಿ ಕಾದಂಬರಿ
೧೪. ಡಾ. ದೇವಿಪ್ರಸಾಸ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ – ಲೋಕಾಯತ (ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೧೧)
೧೫. ಆರ್.ಎಸ್.ಶರ್ಮ – ಪ್ರಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು (ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೪)